30. listopada 2026. broj 228

KUŽIŠ?!

LIST ZA MLADEŽ

IZDVAJAMO

4

TEMA

O POLOŽAJU I POTREBAMA MLADIH

8

REPORTAŽA

JUŽNA AFRIKA –
IZMEĐU DIVLJINE I SNOVA

20

PSIHOLOGIJA

PRETJERANO UGAĐANJE DRUGIMA

22

MODA

VLASTITI STIL ILI TRENDOVI?

FOTO MJESECA

Šokice i baština

List je besplatan
Osnivač: NIU *Hrvatska riječ*
Nakladnik: NIU *Hrvatska riječ*
Preradovićeva 11
24000 Subotica
Za nakladnika: Karolina Bašić
Glavna i odgovorna urednica: Zlata Vasiljević
Urednik izdanja: Davor Bašić Palković
Suradnici: Lucija Horvacki,
Katarina Ivanković Radaković,
Josipa Dulić, Milijana Nimčevič
Lektura: Zlatko Romić
Tehnički prijelom: Thomas Šujić,
Jelena Ademi
E-mail: casopis.kuzis@gmail.com
Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/
Tisak: Rotografika d. o. o., Subotica

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama

Piše: Josipa Dulić

Priče koje nas povezuju

Draga naša *Kužiš?!* družino,

pred vama je novo izdanje našeg časopisa, a i ovoga smo vam mjeseca pripremili mnoštvo zanimljivih priča i tema. Od položaja mladih, putovanja i glazbe do psihologije, poduzetništva i mode – vjerujemo da će svatko pronaći nešto za sebe.

Među ostalim, u ovom broju donosimo priču o mladim glazbenicima koji su sudjelovali na 26. Festivalu bunjevački pisama u Subotici. Saznajte kako su doživjeli svoje nastupe, što im znače osvojene nagrade i zašto smatraju važnim očuvati bunjevačku pjesmu i tradiciju. Vodimo vas i u Zagreb, gdje je održana Konferencija o očinstvu, na kojoj je sudjelovalo i 27 Subotičana. Neki od njih podijelili su s nama svoja iskustva i dojmove o vjeri i važnosti očinske uloge.

Ovoga mjeseca upoznajemo i Subotičanku **Leonu Matković**, koja je provela sedamnaest dana u Južnoafričkoj Republici sudjelujući u programu zaštite divljih životinja. U razgovoru za naš časopis otkriva kako je izgledao njezin boravak u afričkim rezervatima, s kakvim se izazovima susrela i što je naučila tijekom ove nesvakidašnje pustolovine.

Prisjećamo se i jedne važne povijesne obljetnice – 225 godina od rođenja bana **Josipa Jelačića Bužimskog**. Donosimo zanimljivosti iz njegova života te se osvrćemo na njegovu ulogu u hrvatskoj povijesti.

U rubrici *Psihologija* bavimo se pretjeranim ugađanjem drugima i pitanjem zašto nam je ponekad toliko teško reći »ne«. Kada je riječ o modnom kutku, propitujemo biramo li odjeću prema vlastitom ukusu ili sve više slijedimo trendove koje nam nameću društvene mreže.

Za ljubitelje videoigara u *Gamerskom kutku* predstavljamo *Forzu Horizon 6*, koja nas ovoga puta vodi na ulice Japana. U našim preporukama očekuju vas i biografska drama *Ja sam Rocky*, koja donosi priču o upornosti **Sylvestera Stallonea**, te novi studijski album zagrebačkoga benda Detour pod nazivom *Sve je OK*.

Nadamo se da će vas i ovo izdanje potaknuti na razmišljanje, upoznavanje novih ljudi i otkrivanje zanimljivih priča iz naše zajednice i svijeta.

Troškovi života i manjak demokracije – najveći problemi mladih

Krovna organizacija mladih Srbije (KOMS) objavila je deseto, jubilarno izdanje Alternativnog izvještaja o položaju i potrebama mladih u Srbiji. Istraživanje, koje se provodi od 2017. godine, ove je godine obuhvatilo 1.186 mladih u dobi od 15 do 30 godina, a provedeno je od travnja do lipnja 2026. godine. Uz ispitivanje stavova mladih, izvještaj donosi analizu službenih statističkih podataka, propisa i rada institucija.

Usporedba s prethodnih devet godina pokazuje značajnu promjenu: mladi u Srbiji danas ne žive nužno s istim problemima kao prije deset godina. Nezaposlenost, koja je 2017. bila najveća briga mladih, povukla se u drugi plan. Na njezino mjesto došli su troškovi života, korupcija, kvaliteta institucija, stanovanje, politička nemoć i pitanje može li se u Srbiji planirati budućnost.

Život je preskup, a institucijama se ne vjeruje

Visoki troškovi života prvi su put izbili na vrh liste problema mladih. Njih kao jedan od najvećih problema navodi 82,6 posto mladih, slijede korupcija sa 76,9 posto te nedostatak demokracije i pravde sa 71,3 posto.

Promjena je osobito vidljiva u odnosu na 2017. godinu, kada je nezaposlenost kao problem prepoznavalo 89,1 posto mladih. Danas je takvog mišljenja 35,8 posto.

Broj nezaposlenih mladih smanjen je na 62.437, odnosno za oko 133.000 u odnosu na 2014. godinu. Međutim, zaposlenost sama po sebi više nije dovoljna za siguran i kvalitetan život. Čak 55 posto zaposlenih mladih ne radi na poziciji za koju se školovalo, dok je još 11 posto zaposleno na poslu koji je samo djelomično povezan s njihovim obrazovanjem.

Problem se zato pomiče s pitanja »Imam li posao?« prema pitanju »Kakav je to posao i mogu li od njega živjeti?«.

Mladi procjenjuju da je za pristojan život u Srbiji potrebno više od 130.000 dinara mjesečno, dok je prosječna zarada 121.650 dinara. Više od četvrtine mladih

smatra da nikada neće moći kupiti vlastitu nekretninu. Ekonomska nesigurnost tako se pretvara u životnu nesigurnost: teško je planirati samostalan život, brak, djecu ili karijeru ako je vlastiti stan nedostižan.

Obrazovanje više nije sigurna ulaznica

Prema desetogodišnjoj usporedbi KOMS-a, broj novoupisanih studenata smanjen je s 47.945 u 2017. na 44.298, dok je broj diplomiranih pao s 45.119 na 32.531 u 2025. godini.

Istodobno, više od polovice zaposlenih mladih ne radi u struci. Diploma stoga više ne predstavlja automatsku ulaznicu u željeni profesionalni život. Otvara se pitanje koliko je obrazovni sustav povezan s potrebama tržišta rada i životnim očekivanjima mladih.

Pad broja studenata i diplomiranih može imati dugoročne posljedice i za društvo, osobito ako se po-

veže s odlaskom mladih u inozemstvo i smanjenjem broja ljudi koji će svoje znanje koristiti u Srbiji.

Stanovanje postaje pitanje budućnosti

Ako je nezaposlenost prije deset godina bila simbol nesigurnosti mladih, danas je to sve više stanovanje. Visoke cijene nekretnina i najma, nesigurna zaposlenost i razlika između plaća i troškova života otežavaju osamostaljivanje. Više od četvrtine mladih vjeruje da nikada neće moći kupiti vlastitu nekretninu.

To nije samo stambeni problem. Nemogućnost osamostaljivanja od roditelja utječe na partnerske odnose, zasnivanje obitelji, odluku o djeci i osjećaj kontrole nad vlastitim životom. Iza pitanja skupog stana tako se krije šire pitanje: kada mlada osoba može početi živjeti kao samostalna odrasla osoba?

Mladi nisu politički nezainteresirani

Jedan od najzanimljivijih nalaza izvještaja jest da ruši stereotip o mladima kao politički nezainteresiranoj generaciji.

Gotovo 90 posto mladih s pravom glasa kaže da bi izašlo na izbore kada bi se održali sljedećeg tjedna. Gotovo 85 posto podržava aktivnosti studentskog pokreta, a gotovo sedam od deset mladih sudjelovalo je u nekoj vrsti protesta. Oko 58 posto sudjelovalo je u potpisivanju peticije ili narodne inicijative.

Istodobno, 84,8 posto mladih smatra da politički sustav u Srbiji ne omogućava mladima da utječu na političke procese i odluke. Prosječna ocjena mogućnosti utjecaja iznosi samo 1,7 na skali od jedan do pet. Prije deset godina bila je 1,4.

Paradoks je očit: mladi žele sudjelovati, ali ne vjeruju da postojeće institucije omogućavaju da njihov angažman proizvede stvarnu promjenu.

EU je mladima sve prihvatljivija

Važna promjena odnosi se i na odnos prema Europskoj uniji: 53,1 posto mladih podržava članstvo Srbije u EU, 26,9 posto mu se protivi, a 19,9 posto ne zna kako bi odgovorilo. To je najviša razina potpore članstvu zabilježena u KOMS-ovu istraživanju od 2017. godine.

Prvi put najveći broj mladih smatra da bi Srbija svoju vanjsku politiku prvenstveno trebala oslanjati na EU – tako misli 40 posto, dok 32 posto podržava politiku balansiranja između Istoka i Zapada.

Europska orijentacija pritom nije nekritička. Mladi visoko vrednuju osobnu slobodu, odsutnost korupcije, pravdu i vladavinu prava. Čak 77 posto smatra da Srbija još ne ispunjava kriterije demokracije i vladavine prava potrebne za članstvo u EU.

Gotovo polovica razmišlja o odlasku

Možda najdramatičniji podatak izvještaja nalazi se u poglavlju o migracijama. Čak 47 posto mladih planira iseliti iz Srbije. Dodatnih 42 posto trenutačno ne planira odlazak, ali tu mogućnost ne isključuje. Među onima koji razmišljaju o odlasku, više od 75 posto kao željenu destinaciju vidi neku od europskih zemalja.

Razlozi nisu samo veće plaće. Mladi odlazak povezuju s višim životnim standardom, boljim uvjetima života i dostojanstvenijim životom. Uspoređuju cijeli sustav života – mogućnost zapošljavanja, stanovanje, funkcioniranje institucija, pravnu sigurnost, korupciju, slobodu i mogućnost planiranja budućnosti.

Istodobno, među onima koji žele ostati postoji važna poruka: mnogi ostanak ne obrazlažu time da je u Srbiji dobro, nego željom da se Srbija promijeni i postane mjesto u kojem je pristojno živjeti i raditi.

Grafikon 66. Zašto biste se odselili?

Mentalno zdravlje

Ekonomsku i političku nesigurnost prati i problem mentalnog zdravlja: 31,3 posto mladih svoje mentalno zdravlje ocjenjuje kao loše, dok se 36 posto nije osjećalo dobro i raspoloženo tijekom većeg dijela ili cijelog promatranog razdoblja. Čak 50,3 posto smatra da stručna pomoć za probleme s mentalnim zdravljem nije dovoljno dostupna.

Problem se zato ne može promatrati samo individualno. Mladi istodobno žive pod ekonomskim pritiskom, političkom neizvjesnošću, nesigurnim stambenim uvjetima i pritiskom da donesu odluke koje će odrediti njihov budući život.

Nesigurnost posla, nemogućnost stanovanja, osjećaj političke nemoći i mogućnost odlaska iz zemlje dio su istog iskustva nesigurnosti.

Priredio: K. U.

Tradicionalni festival u Subotici

Nove nade bunjevačke pisme

U rujnu je održan i 26. po redu *Festival bunjevački pisama* u Subotici. Ovaj nam festival svake godine donosi nove pjesme koje nam predstave različiti ansambli i solisiti koji nastupaju uz pratnju Festivalskog tamburaškog orkestra pod ravnanjem profesorice **Mire Temunović.** Među 14 izvođača našli su se i mladi. Neki su ove godine debitirali, a neki su već iskusni izvođači.

Najbolji debitant

Ovogodišnju nagradu za najboljeg debitanta osvojio je **Jakov Vukov**, s pjesmom *Ovdje je moja Vojvodina*:

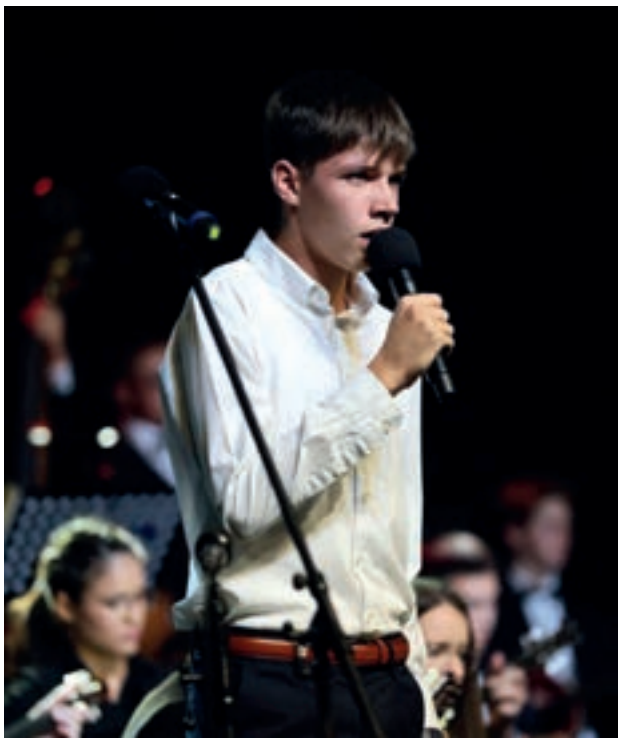

»Znači mi sudjelovanje na ovakvom natjecanju zato što čuva tradiciju i jer tako idem tatinim stopama. U početku sam prihvatio pjevati zbog tate, ali sam vremenom shvatio da i meni to znači. Planiram se prijaviti i iduće godine i potaknuo bih sve mlade koji se bave glazbom da se prijave jer je to idealna prilika da ljudi vide vaš talent i trud.«

Osvojili srca publike

Ansambl *Zlatne strune* kojeg čini mlada ekipa momaka – **Borna Dulić, Nikola Vajhand, Nemanja Moravčić, Šimun Kujundžić** i **Tomislav Mačković** – ove su godine debitirali na festivalu i osvojili nagradu publike s pjesmom *I cure i divojke* čiji je autor **Vladislav Nađmićo**. Svoje iskustvo na festivalu s nama je podijelio Tomislav Mačković.

»Nagrada publike veoma nas je obradovala i motivirala. Naš ansambl postoji odnedavno i nastojimo uz glazbu učiti i čuvati tradiciju. Do sada smo imali par nastupa, no ovo je prvi nastup ovakvog tipa. Volimo tamburašku glazbu i rado ju sviramo i pjevamo, te je ovaj festival bio prilika da to podijelimo s drugima.«

Po njegovim riječima, važno je nastupati na ovakvim događajima radi očuvanja tamburaške tradicije.

»Festival bunjevački pisama je divno iskustvo, te ako budemo imali dobru pjesmu kao i ove godine, rado ćemo ponovno sudjelovati. Potaknuo bih i druge mlade koji se bave glazbom da se priključe festivalu i sudjeluju, kao i dugogodišnje članove da ostanu i nastave uljepšavati ovaj događaj.«

Od orkestra do soliste

Josip Kujundžić je već tri godine na festivalskoj pozornici. Prethodnih godina bio je dio orkestra, a ove godine je prvi puta nastupio kao vokalni solist. Predstavio se pjesmom *Lako je, kažu, pismu pivati*.

»Sudjelovanje na *Festivalu bunjevački pisama* za mene ima veliko značenje jer smatram da je očuva-

nje naše tradicije, kulture i glazbene baštine iznimno važno. Bunjevačke pisme dio su našeg identiteta i važno je prenositi ih na mlađe generacije kako ne bi pale u zaborav. Osim očuvanja tradicije, festival pruža priliku za glazbeno napredovanje, stjecanje novih iskustava i upoznavanje drugih ljudi koji dijele ljubav prema glazbi. Smatram da bi mi ovo sudjelovanje moglo biti i svojevrsna odskočna daska za bavljenje glazbom. Volio bih nastaviti razvijati svoje pjevačke sposobnosti, stjecati samopouzdanje i sudjelovati na sličnim manifestacijama.«

Josip se planira prijaviti i iduće godine:

»Svim mladima koji se bave glazbom ili tek razmišljaju o prvom nastupu poručio bih da vjeruju u sebe, budu uporni i ne dopuste da ih strah od javnog nastupa zaustavi. Važno je usuditi se pokušati jer se kroz nova iskustva najviše uči i napreduje. Ne mora svaki nastup završiti osvajanjem nagrade da bi bio vrijedan i uspješan. Ponekad su upravo stečeno iskustvo, nova poznanstva i prilika da radimo ono što volimo najveća nagrada. Zato bih volio potaknuti što više mladih da se prijave na festival, pokažu svoj talent i zajedno s drugima nastave njegovati i promicati bunjevačku pjesmu i tradiciju.«

Natjecatelj s iskustvom

Marko Grmić mladi je glazbenik koji je već dugi niz godina sudionik *Festivala bunjevački pisama*. Svirao je u orkestru, kao član ansambla *San*, a nastupio je i kao vokalni solist. Ove se godine predstavio pjesmom *Vraćam ti se more ja* čiji je autor glazbe i aranžmana **Pere Ištvančić**, a tekst je napisao **Stipan Bašić Škaraba**. Ova pjesma dobila je nagradu za najbolji tekst.

»Održavanje *Festivala bunjevački pisama*, kao i samo sudjelovanje na njemu vidim kao veoma važno za opstanak tamburaške glazbe naše zajednice na ovim prostorima. Još ne znam hoću li na festivalu nastupiti i iduće godine, ako se pojavi neka pisma

koja mi se svidi, rado ću je izvesti. Za mlade, pogotovo za mlade tamburaške sastave, vidim festival kao i neku vrstu svoje promocije. Stoga, pozdravljam ovogodišnji nastup mladog sastava *Zlatne strune* koji su dobili nagradu publike«, kaže Marko.

Katarina Ivanković Radaković

Južnoafričko iskustvo Subotičanke Leone Matković

Između divljine i snova

Leona Matković iz Subotice sudjelovala je u sedamnaestodnevnom programu *Big 5 Conservation Biology* organizacije *Discover Eden* u Južnoafričkoj Republici. Boraveći u afričkim rezervatima, promatrala je divlje životinje, učila o zaštiti prirode i borbi protiv krivolova te stjecala dragocjeno terensko iskustvo. U razgovoru za *Kužiš?!* otkrila je detalje ove pustolovine...

KUŽIŠ?!: Što te potaknulo da se prijaviš i otputuješ baš u Južnoafričku Republiku?

Saznala sam za organizaciju *Discover Eden* vrlo jednostavno. Na fakultetu je na oglasnoj ploči bio plakat ove organizacije sa svim programima koje nudi i odmah me intrigirao. Čim sam došla u svoju sobu u domu, istražila sam ih na internetu i shvatila da je baš ono što meni treba. Oduvijek su me zanimale životinje i rad s njima, a svi ovi programi nudili su upravo to. A što se tiče Južnoafričke Republike, svaki program baziran je u određenoj državi (uglavnom u JAR-u jer odande potječe i sama organizacija) i tu nema biranja: koji program izabereš, u tu državu ideš. Ali Južnoafrička Republika država je s predivnim rezervatima i jako sam sretna što sam baš tamo otišla.

KUŽIŠ?!: O kakvom se točno programu radi i na što si se najviše fokusirala?

Program koji sam ja izabrala zove se *Big 5 Conservation Biology*, a to je, recimo, očuvanje i zaštita divljih životinja i bioraznolikosti. U ovom slučaju program se konkretno bazirao na Big 5, odnosno Velikih pet. To je pet velikih afričkih životinja koje su lovci nekoć smatrali najopasnijima i najtežima za uloviti (nisu nužno najveće životinje na čitavom kontinentu). U ovu grupu spadaju afrički slon, lav, leopard, afrički bivol i nosorog. No učili smo i o raznim drugim životinjama koje se nalaze u JAR-u. Učili smo o ponašanju životinja, njihovu načinu života, morfologiji, prehrani, o krivolovu i metodama njegova suzbijanja, što je na mene ostavilo poseban dojam. Znala sam da je krivolov veliki problem, ne samo u Africi nego i u cijelom svijetu, ali nisam znala da je baš toliki problem.

KUŽIŠ?!: Kako je izgledao tvoj uobičajeni dan i rad na terenu?

Svaki dan je zapravo bio drugačiji. Sve vrijeme smo provodili u prirodi. Aktivnosti koje smo imali bile su: promatranje životinja, postavljanje kamera-zamki te pregledavanje njihova sadržaja, pronalaženje tragova u zemlji i raspravljanje o svim informacijama koje možemo dobiti iz tih tragova (vrsta životinje, smjer kretanja, veličina životinje, je li trčala ili hodala, otprilike vrijeme kada je životinja tuda prošla, a nekad čak i nagađanje razloga zašto je tuda prošla, ukoliko je to moguće itd.). Bavili smo se i telemetrijom, odnosno praćenjem životinja s ogrlicama putem radiosignala, prstenovanjem i određivanjem vrsta ptica. Upoznali smo rendžere koji čuvaju rezervate i životinje u njima od krivolovaca. Sudjelovali smo i u hvatanju nosoroga radi odsijecanja njihovih rogova. To je jedna od tehnika suzbijanja krivolova. Nije idealna, ali zasad nema bolje. Naime, veterinar je glavni u toj akciji – krivolovci ubijaju nosoroge samo zbog njihova roga pa ga zbog toga odsijeku prije nego što krivolovci dođu do njih. Učili smo i o kemijskoj imobilizaciji životinja (naravno, životinja se mora uspavati prije nego što veterinar obavi zahvate na njoj zbog njezine sigurnosti). Posjetili smo centar za dresiranje detektivskih pasa koji također pomažu u pronalaženju krivolovaca, centar za gmazove i sudjelovali u tečaju uzgoja gmazova.

Izrađivali smo nakit od žica deaktiviranih zamki za životinje koje su pronađene po rezervatima i farmama. Posjetili smo i centar za rehabilitaciju životinja te učili o brizi za njih prije nego što ih puste natrag u divljinu. Svaka od ovih aktivnosti bila je zanimljiva i veoma poučna te je još više učvrstila moju želju za radom sa životinjama. Naučila sam mnogo korisnih informacija koje ću sigurno moći upotrijebiti u takvoj karijeri.

KUŽIŠ?!: Koji ti je bio najdraži trenutak ili posebna anegdota s terena?

Zasigurno sam bila oduševljena svim životinjama. Iako sam neke od njih već vidjela u zoološkom vrtu, to nije ni blizu doživljaju kad ih vidiš na slobodi, u divljini. Mislim da su mi najdraži trenutci s ovog programa bili kada smo bili u pohodu na nosoroge i sudjelovali u dehorningu (odsijecanju roga). Naravno, mi studenti nismo odsijecali rog, to je radio iskusan veterinar, ali bili smo prisutni i izbliza vidjeli kako se to radi te pomogli u drugim stvarima, kao što je uzimanje uzoraka za laboratorij. Imali smo i priliku dodirnuti tu inače nedodirljivu životinju. Drugi najdraži trenutak bio mi je kad smo sami učili kako se radi kemijska imobilizacija životinja. To se radi ispaljivanjem strelice sa sedativom i anestetikom iz puške iz helikoptera. Naravno, to smo radili s lutkom, odnosno lažnom životinjom, koja nam je predstavljala metu. Iznenadila sam se koliko je zapravo lako pogoditi metu, čak i u pokretu i to iz zraka. A poseban doživljaj bio mi je i letjeti helikopterom i promatrati prirodu s visine.

KUŽIŠ?!: Kako je ovo iskustvo utjecalo na tebe i što bi poručila drugima?

Ovo iskustvo bilo je definitivno jedno od najboljih iskustava u mom životu dosad! Osim što sam puno toga korisnog naučila o znanosti koja me zanima, još sam si dodatno potvrdila da je to ono čime se želim baviti u budućnosti, a to su zoologija i zaštita životinja. Također sam stekla nova poznanstva i prijateljstva. Moj savjet za ljude koji imaju iste ili slične želje jest da to učine. Znam da ovo nije uobičajen program i da se mnogi boje odvažiti na ovakav pothvat, većinom zbog udaljenosti i novca jer, moram priznati, program je bio skup. Ali znanje i iskustvo koje se dobije kroz njega neprocjenjivi su. Naravno, ne treba uvijek ni na silu nešto raditi, ali ako je čovjek u mogućnosti, ja sam uvijek za to da ide prema ostvarenju svojih ciljeva. Ja sam netko tko ima hrabrosti za ovakve stvari, pod tim mislim na odlazak na drugi kraj svijeta s ciljem da proširim svoje vidike i steknem iskustvo za ono što volim. No, moram priznati da mi ovo nije prvi put da sam napravila ovako velik i »lud« pothvat, kao i da sam pred svaki od njih imala strah, strah od neuspjeha i nepoznatoga. Ali shvatila sam da mi je puno gore ostati kod kuće i kajati se što nisam

to uradila, nego izaći iz zone komfora i ostvariti svoje želje i snove. I to je za mene hrabrost – uraditi nešto unatoč strahu. Tada je i nagrada puno veća jer dokažeš sebi da možeš. Stoga, moj savjet je: uradi to i uplašen, samo uradi! I ne treba se uvijek obazirati na mišljenja drugih jer te to samo obeshrabruje i stvara sumnju u sebe, jer ono što je za druge »ludo« ne mora biti i za tebe.

Josipa Dulić

Kad vjera postane iskustvo

U Zagrebu je od 2. do 3. listopada održana Konferencija o očinstvu u organizaciji tamošnje zajednice *Nanovo rođeni*. Ove je godine konferencija bila posvećena razmatranju Duha Svetog, Životvornog, a program se sastojao od predavanja **Jima Murphyja** i **Petra Buljanja**. Program svake godine okuplja stotine mladića i muškaraca u zajedničku molitvu i razmatranje. Na konferenciji je, u najvećem broju do sada, bilo prisutno i 27 sudionika iz Subotice, u dobi od 15 do skoro 70 godina.

Spone među generacijama

U razgovoru s **Filipom Čelikovićem**, organizatorom puta i suvoditeljem zajednice *Proroci*, saznali smo više o poticajima za odlazak na konferenciju, njegovim osobnim dojmovima o programu te zašto smatra da je takav oblik susreta koristan i vrijedan sudjelovanja.

»Poticaj na odlazak na Konferenciju o očinstvu došao je iz suradnje s organizatorima ovog događaja – zajednicom *Nanovo rođeni* iz Zagreba, s kojom održavamo redovit bratski kontakt i podržavamo sadržaje koje predlažu. Željeli smo isprva ponuditi starijim muškim generacijama duhovni sadržaj te se pritom međusobno povezati i izgraditi zajedništvo. Kasnije se rodila ideja da starijoj ekipi pridružimo i nekoliko mladih s ciljem da upoznaju i nas, ali i djelovanje Katoličke karizmatske obnove kako bismo se obogatili ovakvim iskustvom. Moje iskustvo konferencije jest da su to za mene osobno teme o kojima ne čujem prvi put, ali ih uvijek čujem na neki novi način. U nizu od tri konferencije najviše me dotaknulo nekoliko kratkih bljeskova Duha. Prvi je duboki doživljaj poziva koji mi je Gospodin stavio na srce – na velikodušno bratsko služenje drugima i očinsko poslanje razdavanja i brige oko onih koji dolaze u našu zajednicu primiti utjehu i ohrabrenje. Drugo, vrlo jednostavna rečenica koja puno govori: 'Ne možeš biti otac ako prvo nisi bio sin'. Treće, uvijek me dojmi kako ekipa iz Subotice nije sukob generacija, već dijeljenje iskustva među generacijama – papa **Franjo** je puno o tome govorio. Moguće je osvježiti se radošću mladih i urazumiti se mudrošću starijih. Za mene je otkrivenje Boga Oca vrlo novo, kao i za mnoge. Znamo svi da postoji Otac, ali kakav je, što misli o nama? Crkva prepoznaje duboku krizu očinstva, čak i govora o Bogu Ocu. Iskusiti Očevu bezuvjetnu ljubav, vodstvo, čvrstinu njegove ruke, nježnost zagrljaja – to su iskustva koja Duh Sveti objavljuje vrlo snažno jer želi ozdravljene muškarce koji se ne boje biti sve ono što otac treba biti. Sam rastem u tome, i tu je temeljni identitet – ja sam Očevo dijete. Kada to imaš, sve se drugo može mijenjati, i raspadati i graditi, a da te ne uruši vanjsko. Volim iz šale reći putnicima: postoji vrijeme prije i poslije konferencije. U onom vremenu poslije često se ljudi pitaju 'kako to do sada nismo vidjeli i razumjeli?'. Nadnaravna atmosfera koja vlada ondje gdje se slavi i priziva Gospodin nešto je što se ne može opisati riječima. Mora se doživjeti i mora biti dar odozgor. Bez tog iskustva nema govora o pravoj vjeri, bez Duha Svetoga sve postaje formalizam, folklor i predstava. Važno je prihvatiti ovakve pozive Duha. Mnogima se oni čine čudnima, ali mi smo čudni ljudi. Kada Duh postane čudesan, mi kažemo 'to je čudno'. Pa kakvo će biti čudo ako ne čudno?! Prvi korak u veće dubine Duha uvijek je neobičan, ali kad se zakorači i izloži, ljudima bude žao što tu poniznost nisu imali ranije.«

Promjena pogleda na vjeru i život

Valentin Čović, učenik srednje škole i jedan od sudionika konferencije, podijelio je s nama svoja iskustva te istaknuo nagovore nekoliko govornika:

»Najviše me dotaknulo kako je glavni govornik **Jim Murphy** govorio o Duhu Svetom i kako je on utjecao na njegov život, pokazavši da je Duh Sveti zapravo prisutan svaki dan među nama. Uputio nas je u to da, kao što je Bog Otac nama, takvi i mi trebamo biti prema svojoj djeci – koliko god griješili, trebamo ih podržati da nastave dalje, baš kao što Bog radi s nama. Najviše mi se dopalo svjedočanstvo **Petra Buljana** o tome kako je dobivao poticaje od Duha Svetoga u trenucima kada nije znao što oni znače, ali je vrijeme pokazalo svoje i ti poticaji, koji su na prvi pogled izgledali u stilu 'što je ovo', na kraju su se ispunili i pokazali mu put za budućnost. Cijela konferencija potaknula me da promijenim pogled na vlastitu vjeru. Kako se naš voditelj grupe Filip Čeliković našalio na početku putovanja – postoji vrijeme prije konferencije i vrijeme poslije konferencije. Mislim da je dobro rekao jer stvarno ima puno sadr-

žaja i dosta se promijeni gledište mladog muškarca o očinstvu i odnosu s Bogom, shvaćajući da je Bog ipak neizostavan dio našeg života.«

Izazov mladima u suvremenom društvu

David Šarčević, student i također jedan od sudionika, naglašava kako je ovu, već svoju treću konferenciju, uspio doživjeti jače i s većom zrelošću nego prvu:

»Očinska konferencija ove me godine nije ništa manje oduševila nego prethodnih godina. Jako mi je drago što sam i ove godine imao priliku sudjelovati i slušati sva predavanja i svjedočanstva. Ovo mi je već treća godina kako idem na Očinsku konferenciju i primjećujem da sam mnogo zreliji nego prve godine. Drugačije sam gledao na predavanja, molitve i zajedništvo. Govornik Jim Murphy i ove je godine pričao anegdote i svjedočio o Božjim djelima u svom životu. Njegova bih predavanja posebno izdvojio jer su mi mnogo značila i iz njih sam najviše naučio. Također sam dobio poticaje za to kako svakodnevno živjeti s Bogom. Ovogodišnja konferencija najviše se usredotočila na Duha Svetoga kao treću božansku osobu, a moje se razumijevanje Boga kao Oca dodatno produbilo. Iskustva ljudi koje sam susreo i slušao na konferenciji podsjećaju me na to da je Bog živ i da trebam provoditi vrijeme s Njim i u svakodnevnom životu. Zbog toga sam odlučio donijeti neke konkretne odluke. Rečenica koja me najviše potaknula na razmišljanje glasi: 'Prilagodi svoje osjećaje istini, a ne istinu svojim osjećajima.' Ta me rečenica posebno dotaknula jer ponekad ne mogu prihvatiti Božji plan, smatrajući da je moj plan bolji samo zato što je lakši. Stoga sam odlučio moliti za to da prihvatim Božji plan za svoj život, da dobijem snagu ići Njegovim putem, a ne svojim, te da na taj način svjedočim svoju vjeru. U razgovorima s prijateljima, ali i na konferencijama prethodnih godina, spominjala se kriza očinstva. Upravo zato vjerujem da toj temi treba posvetiti posebnu pozornost. U našem se društvu o tome često govori i vjerujem da je to važno jer potiče mlade na donošenje odluka koje će im pomoći da jednoga dana postanu dobri očevi. Pritom ne mislim samo na biološke očeve, nego i na one koji preuzimaju očinsku ulogu u različitim službama, kao što su svećeništvo i redovništvo. Zajedničkom molitvom i razgovorom s bližnjima možemo podići svijest o važnosti očeve uloge u obitelji. Upravo sam to iskusio na ovoj konferenciji.«

Lucija Horvacki

HGU FESTIVAL
BUNJEVAČKI
PISAMA

Zlatne strune

Prva subotička akademska slikarica

U ponedjeljak, 12. listopada, navršilo se 75 godina od smrti **Jelene Čović** (Subotica, 13. 7. 1879. – Subotica, 12. 9. 1951.), prve akademski obrazovane slikarice u Subotici. Otac joj je bio **Grgo Čović**, odvjetnički pisar, a majka **Sibila**, rođena **Malagurski**. Nakon završene srednje škole, uz materijalnu pomoć rođaka 1900. počinje školovanje u privatnoj školi za umjetnost i primijenjenu umjetnost akademskog slikara **Gusztáva Kőszegija Brandla** u Šopronu.

Stipendija gradske uprave

Prvu samostalnu izložbu održala je kao studentica prve godine te škole 6. VII. 1901. u hotelu *Pešta* u Subotici, nakon koje joj je subotička gradska uprava, na čijem je čelu tada bio gradonačelnik **Lazar Mamužić**, dodijelila stipendiju od 600 kruna na godinu. Nakon zatvaranja škole u Šopronu 1902. prešla je na Kraljevsku žensku slikarsku školu u Budimpeštu kod akademskih slikara **Lajosa Deáka Ébnera** i **László Hegedűsa**. Već početkom 1903. otišla je u München u školu **Antona Ažbèa**, gdje je provela dvije godine. U toj je školi gradila svoj likovni govor slobodnom uporabom boja te se on polako odmicao od zadanih pravila akademizma. Na Paliću je u ljeto 1904. održavala satove slikanja u prirodi, a sudjelovala je i u slikarskoj koloniji u Nagybányi. Stvarala je slike svježeg kolorita, s tematskom dominacijom pejzaža, a dobivala je i narudžbe za portrete, primjerice za portret **Albe Prćića**, predsjednika Pučke kasine.

Pedagoški rad

U Suboticu se vratila 1905. te je ondje vodila tečaj umjetnosti i primijenjenih umjetnosti sve do 1907., kad je, na poziv i uz financijsku potporu **Gabrielle Vermes**, otišla u Kiseg (mađ. Kőszeg), gdje je predavala na Višoj djevojačkoj školi do 1914. S Vermesevom je obišla velike muzeje u Berlinu 1908. i Parizu 1909., gdje je kopirala poznata djela. Pri obnovi franjevačke crkve u Subotici 1911. naslikala je oltarnu palu *Srce Isusovo*, koja i danas stoji na prvotnome mjestu na bočnom oltaru. Prvi svjetski rat provela je u Subotici, gdje je vodila satove slikanja, a jedna od njezinih učenica bila je i **Angela Mačković**, kći poznatog arhitekta **Titusa**, koja je poslije studirala na Akademiji likovnih umjetnosti u Münchenu. Predavala je još i u Muškoj građanskoj školi, Ženskoj obrtničkoj školi i Obrtničkoj trgovačkoj školi.

Samostalne izložbe imala je u Subotici 1901., 1902., 1903. i 1926. s **Elemérom Csincsákom**, kolektivne u Subotici, Šopronu, Kisegu i Münchenu, a posmrtne u Beogradu 1994. te Subotici 1996. i 1999. Njezini se radovi, od kojih su najbrojniji portreti i pejzaži, čuvaju u likovnoj zbirci Gradskog muzeja Subotica, u Zavičajnoj galeriji *Dr. Vinko Perčić* u Subotici te u privatnom vlasništvu.

Pokopana je na Bajskom groblju u Subotici.

Izvor: Ljubica Vuković Dulić (*Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca C-Ć 5)*

»Godine novog preporoda«: 225. obljetnica rođenja bana Josipa Jelačića Bužimskog (1801. – 1859.)

Velikan hrvatske povijesti

Hrvatski ban, austrijski general i nacionalni junak **Josip Jelačić Bužimski** rođen je u Petrovaradinu 16. listopada 1801. godine. Potječe iz plemićkoga roda koji se u XVI. stoljeću iz Pounja, pred naletom Osmanlija, preselio u Liku i Turopolje. Njegov pradjed **Stjepan**, podban i dozapovjednik Banske krajine, prvi je počeo upotrebljavati plemićki pridjevak *Bužimski* (prema utvrdi Bužim u Lici). Josip je sin divizijskoga zapovjednika **Franje Jelačića** i **Ane**, rođ. **Portner**. Na dan rođenja kršten je u petrovaradinskoj župnoj crkvi sv. Jurja.

Rano djetinjstvo proveo je u Petrovaradinu, a 1809. stupio je u bečku akademiju *Theresianum*, namijenjenu sinovima plemića. Izrastao je u jednoga od najboljih pitomaca, pokazavši iznimno zanimanje za vojne vještine, zemljopis, povijest, govorništvo i jezike. Govorio je i pisao hrvatski, njemački, mađarski i francuski, a služio se i talijanskim i latinskim. Uz vojne sklonosti, u mladosti se bavio i pjesništvom; zbirku pjesama na njemačkom jeziku *Eine Stunde der Erinnerung* (*Trenutak uspomene*) objavio je u Zagrebu 1825. godine.

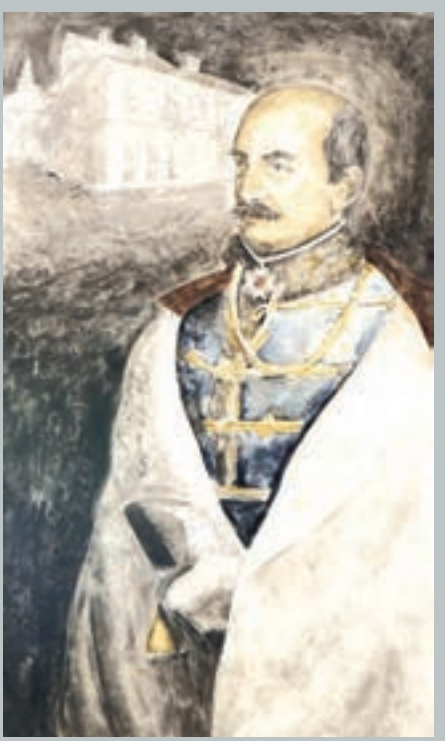

Vojni uspon i političko djelovanje

Završivši akademiju, u ožujku 1819. stupa u službu kao potporučnik Treće konjaničke pukovnije u Galiciji. Njegova vojna karijera napredovala je stabilno: 1825. postaje natporučnik i potkapetan u Ogulinu, 1831. kapetan, a 1837. bojnik (major) 48. pješačke pukovnije. Nakon toga obilazi Dalmaciju, Crnu Goru i Hercegovinu, da bi potom bio imenovan potpukovnikom Prve banske pukovnije u Glini. Hrabrost i ratno umijeće dokazao je u graničnim sukobima u bosanskoj Posavini (1845. i 1846.).

Tijekom 1840-ih aktivno se uključuje u hrvatski kulturni život: postaje članom mnogih gospodarskih i književnih društava te blisko surađuje s prvacima Ilirskoga pokreta i hrvatskim domoljubima.

Revolucija 1848. i ustoličenje za bana

U predvečerje revolucionarnih zbivanja, car **Ferdinand Habsburški** imenuje ga 23. ožujka 1848. generalom i hrvatskim banom. Istodobno, njegova je kandidatura jednodušno prihvaćena na Narodnoj skupštini u Zagrebu 25. ožujka. Povijesnim proglasom Jelačić ukida kmetstvo, hrvatski jezik proglašava službenim te osniva Bansko vijeće kao prvu modernu hrvatsku vladu. Zbog nepriznavanja hrvatskih zahtjeva od strane ugarske vlade, prekida sve službene odnose s Peštom.

Svečano je ustoličen za bana 5. lipnja 1848. na Trgu sv. Katarine u Zagrebu, gdje je prisegu položio pred srpskim patrijarhom **Josifom Rajačićem** – činom koji je imao snažnu političku poruku u duhu južnoslavenske solidarnosti i okupljanja otpora protiv ugarskih vlasti.

U rujnu 1848. pokreće vojni pohod protiv ugarske vlade te Hrvatskoj pripaja Međimurje. Kao zapovjednik Banske Hrvatske i Vojne krajine, vojno pomaže i srpski pokret u južnoj Ugarskoj. Zbog iznimnih vojnih zasluga, novi car **Franjo Josip** imenuje ga namjesnikom Rijeke te građanskim i vojnim namjesnikom Dalmacije, čime je pod vlašću jedne osobe nakon više stoljeća okupljena većina hrvatskih zemalja.

Posljednje godine i baština

Slom revolucije i nastupajući Bachov apsolutizam iznevjerili su očekivanja naroda i narušili banovo zdravlje. Godinama je bolovao od grla i želuca, a u kasnijoj dobi i od iscrpljenosti i živčanoga rastrojstva. Preminuo je u Zagrebu 20. svibnja 1859. godine. Svečani pokop obavljen je 26. svibnja, a njegovo posljednje počivalište nalazi se u obiteljskoj kapelici sv. Josipa na imanju Novi Dvori u Zaprešiću.

U narodu je ostao zapamćen kao simbol obrane hrvatske državnosti i ukidanja kmetstva. Uspomena na njega sačuvana je u pjesmama (poput *Ustani, bane*), likovnim umjetnostima, novčanici od 20 kuna te znamenitom spomeniku **Antona Dominika Fernkorna** na glavnom zagrebačkom trgu. Dan njegova rođenja, 16. listopada, Odlukom Hrvatskoga nacionalnoga vijeća iz 2005. godine obilježava se kao jedan od četiriju službenih praznika hrvatske zajednice u Srbiji.

Priredio: K. U.

ROBOT ROY 8 dio

Scenarij, crtež, grafičko oblikovanje: Kristijan Sekulić 2026.

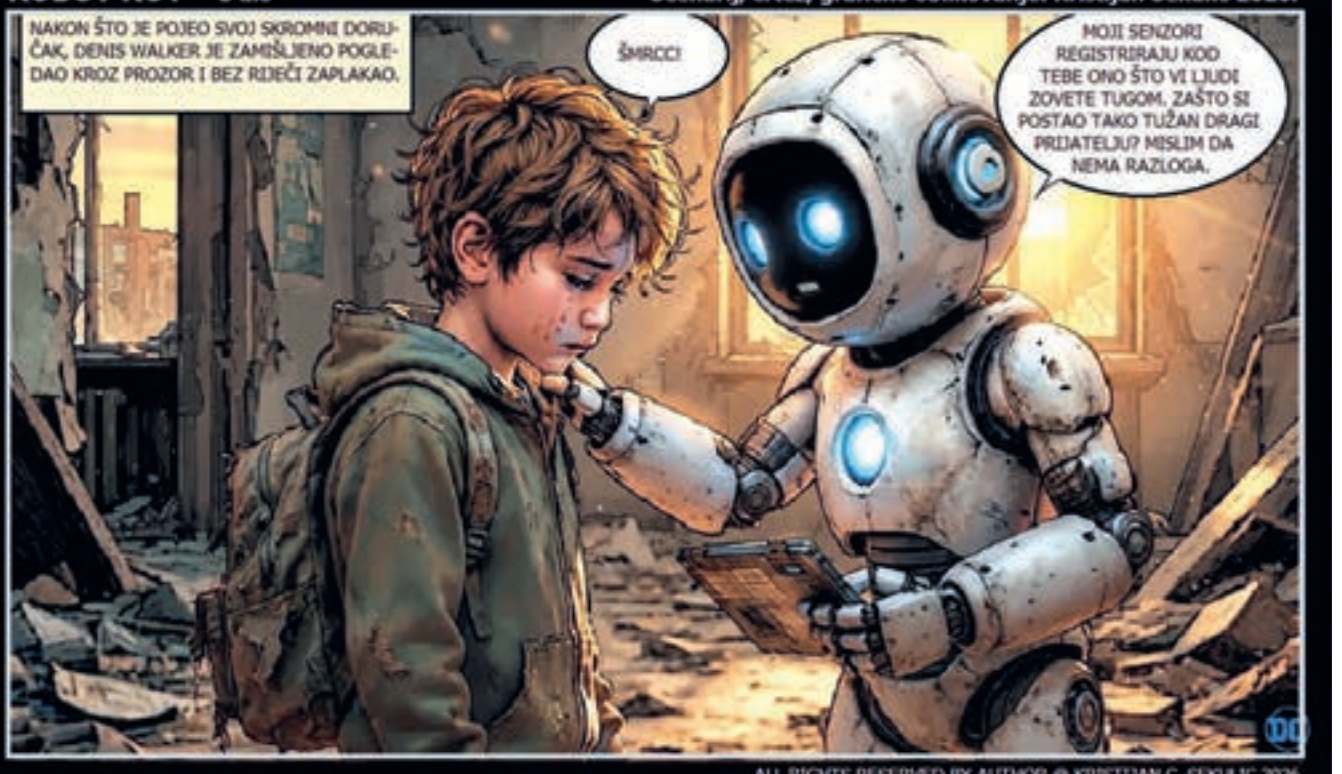

ALL RIGHTS RESERVED BY AUTHOR @ KRISTIJAN C. SEKULIC 2026

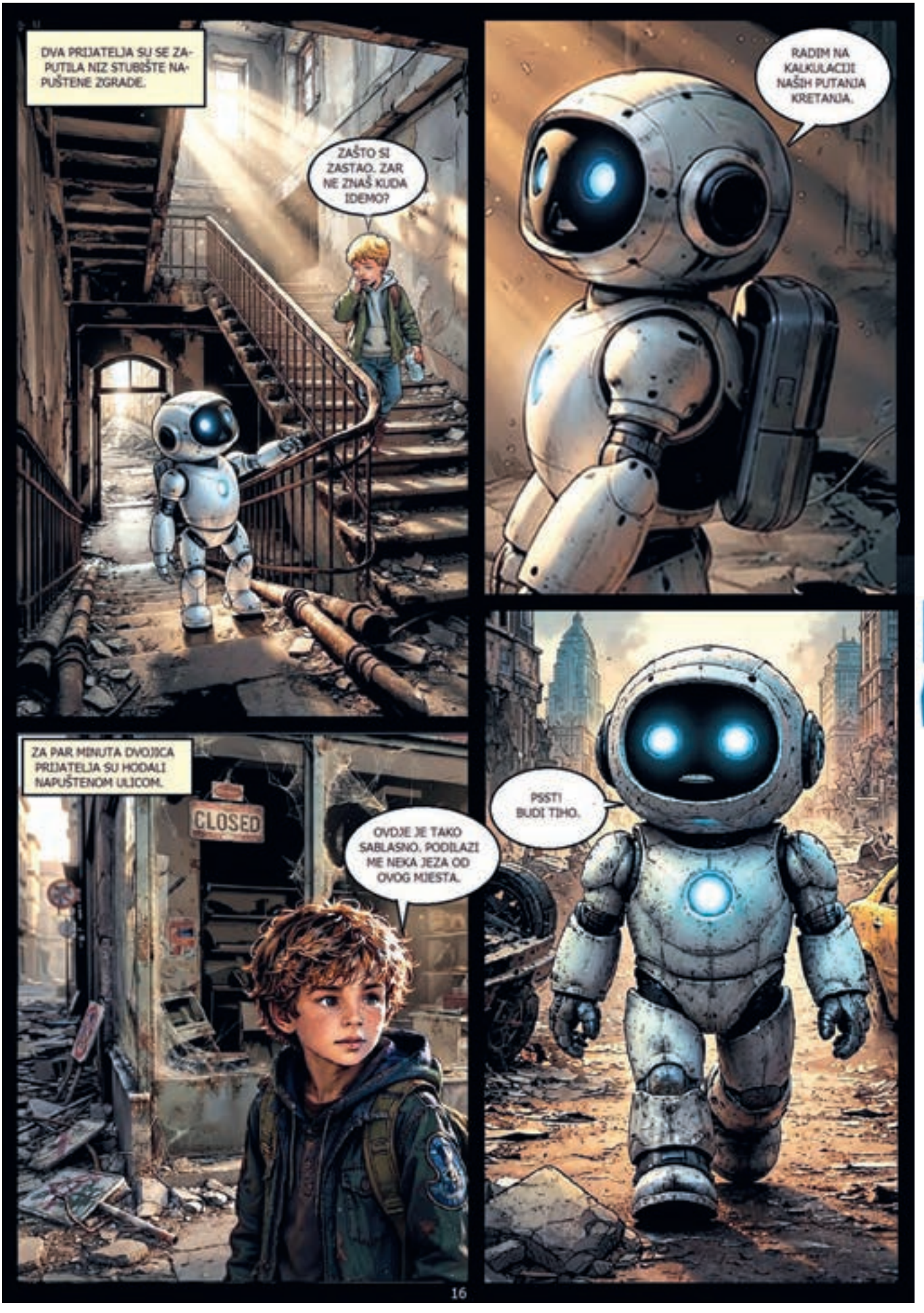
DVA PRIJATELJA SU SE ZAPUTILA NIZ STUBIŠTE NAPUŠTENE ZGRADE.
ZAŠTO SI ZASTAO. ZAR NE ZNAŠ KUDA IDEMO?
RADIM NA KALKULACIJI NAŠIH PUTANJA KRETANJA.
ZA PAR MINUTA DVOJICA PRIJATELJA SU HODALI NAPUŠTENOM ULICOM.
CLOSED
OVDJE JE TAKO SABLASNO. PODILAZI ME NEKA JEZA OD OVOG MJESTA.
PSST! BUDI TIHO.

Prekogranični projekt

Od financijske pismenosti do poduzetništva

Hrvatsko nacionalno vijeće i Hrvatska udruga *Pleter*, u suradnji s Ekonomskim fakultetom Sveučilišta *Josipa Jurja Strossmayera* u Osijeku, organizirali su 17. listopada edukativno putovanje u Osijek na temu financijske pismenosti i poduzetništva. U programu je sudjelovalo 35 polaznika, koji su imali priliku steći korisna i praktična znanja primjenjiva u svakodnevnom životu i planiranju vlastite budućnosti.

Ideja za ovu edukaciju proizašla je iz suradnje s osječkim Ekonomskim fakultetom u okviru prekograničnog projekta, kao zajednička aktivnost, a kao polazište poslužila je važnost financijske pismenosti, odnosno sposobnosti odgovornog raspolaganja novcem.

»Iako je riječ o vještini koja je važna u svim životnim razdobljima, posebno je korisna mladima koji tek počinju samostalno upravljati svojim prihodima i planirati troškove. Tako je edukacija prvenstveno bila namijenjena studentima i radnoj mladeži, ali smo tu uključili i učenike 3. i 4. razreda srednjih škola u kojima se nastava odvija na hrvatskom jeziku, te je ista ponuđena i nastavnom kadru. S nama su bili učenici iz Politehničke škole, Gimnazije *Svetozar Marković* i Srednje medicinske škole iz Subotice. Mladi danas raspolažu novcem koji dobivaju kao džeparac, ali i prihodima od povremenih i honorarnih poslova, pa je važno da na vrijeme nauče kako planirati budžet, raspoređivati novac i razvijati navike štednje«, kaže predsjednica HU *Pleter* **Tanja Stantić**.

Program je započeo upoznavanjem s Ekonomskim fakultetom u Osijeku, njegovim studijskim programima i mogućnostima koje pruža studentima. Sudionici su se tako pobliže upoznali s ponudom fakulteta, ali i različitim edukativnim aktivnostima i mogućnostima uključivanja u studentski život.

Središnji dio programa, kako je pojasnila Stantić, činila je edukacija o financijskoj pismenosti i poduzetništvu. Kroz predavanja, razgovor i praktične primjere sudionici su promišljali o svakodnevnim financijskim odlukama, planiranju kućnog budžeta, štednji i mogućnostima ulaganja, ali i o razvoju poduzetničkih ideja.

»U dijelu posvećenom financijskoj pismenosti polaznicima je predstavljen e-planer za budžetiranje, koji im je poslužio kao praktičan alat. Na taj su način mogli bolje razumjeti kako i manji iznosi, uz dobro planiranje i odgovorno raspolaganje, mogu postati temelj financijske sigurnosti. Uz edukaciju, otvoren je i prostor za razgovor predavača s mladima«, navodi Stantić.

Aktivnosti su održane u okviru projekta »Znanje spaja: Suradnja Osijek – Subotica u obrazovnim inicijativama«, čiji je nositelj Ekonomski fakultet u Osijeku, a partner Hrvatska udruga *Pleter* iz Subotice.

Susret je zaokružen potpisivanjem Sporazuma o znanstveno-stručnoj suradnji s Hrvatskom udrugom *Pleter* iz Subotice – kao temeljem za nove zajedničke aktivnosti.

Projekt je financiralo Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske, u okviru Programa potpore Hrvatima u Srbiji za 2026. godinu.

Ž. V.

Književnost kroz dramski izraz

U sklopu ovogodišnjih, 25. Dana hrvatske knjige i riječi – dana Balinta Vujkova, u Gimnaziji *Svetozar Marković* u Subotici održan je tradicionalni program za srednjoškolce koji se školuju na hrvatskom jeziku. Ove godine tema je bila »Književnost kroz dramski izraz«, u okviru koje je prezentiran način na koji dramske metode mogu pridonijeti boljem razumijevanju književnoga teksta, a posebice likova, sagledavanju različitih perspektiva te aktivnom sudjelovanju u interpretaciji povezujući književnost s osobnim iskustvom učenika. Kako je naglašeno, pitanja koja svevremenski tekstovi otvaraju – poput pravde, istine ili društvenih odnosa – iznimno su korisna za intelektualni i moralni razvoj učenika.

Predložak za razgovor i dramske igre bila je bunjevačka narodna bajka »Bogataševo maslo«, koju je zapisao **Balint Vujkov**.

O primjeni dramskih tehnika u nastavi književnosti u uvodnom je dijelu govorila dr. sc. **Maša Rimac Jurinović** s Učiteljskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, dok su program vodile aktualna i počasna predsjednica Hrvatske čitaonice Subotica, knjižničarke **Bernadica Ivanković** i **Katarina Čeliković**.

Jubilarni, 25. Dani hrvatske knjige i riječi – Dani Balinta Vujkova održani su od 21. do 24. listopada, ponudivši još jednom programe prilagođene svim generacijama, od radionica za najmlađe do književnih salona i stručnih okruglih stolova. Središnji dio manifestacije posvećen je predstavljanju godišnje književne produkcije Hrvata u Srbiji te svečanoj dodjeli književnih priznanja, među kojima se ističe nagrada *Balint Vujkov Dida* za doprinos na području književnosti koju je ove godine dobila **Julijana Adamović** hrvatska književnica, podrijetlom iz Plavne.

K. U.

Pretjerano ugađanje drugima: zašto nam je teško reći ne?

Nekim je ljudima lakše zanemariti vlastite potrebe nego razočarati druge. Kažu »da« i kada su umorni, preuzimaju obveze koje ne žele i osjećaju krivnju kada nekoga odbiju. Zašto nam je toliko teško reći ne, čak i kada znamo da bismo trebali?

Što se može skrivati iza?

Psihodinamska perspektiva upućuje na to da pretjerano ugađanje (engl. people-pleasing) nije samo navika ili svjesna odluka nego u svojoj osnovi ima unutarnji sukob i često odražava jedan ili više psiholoških obrambenih mehanizama, odnosno načina na koje se neprihvatljive želje ili osjećaji drže izvan svijesti.

1. Potiskivanje nekih vlastitih sadržaja

Ako, na primjer ne možemo prihvatiti osjećaje poput ljutnje prema nekomu, kada se oni pojave, umjesto da ih prepoznamo protiv njih se borimo onim što se zove reakcijska tvorba. To je obrambeni mehanizam kojim ono što nam je neprihvaljtivo potiskujemo u nesvjesno, a na van se ponašamo potpuno suprotno. Kada je riječ o ugađanju drugima, to znači da pretjerana susretljivost kod nekih može prikrivati upravo suprotno – mržnju, netrpeljivost i slično.

2. Krivnja zbog vlastitih potreba

Ako vlastite potrebe doživljavamo kao sebične ili nepravedne prema drugima, u situacijama kada izaberemo sebe, može se javiti osjećaj da smo nekoga zakinuli, iznevjerili ili da nismo dobra osoba. Ugađanje tada postaje način ublažavanja krivnje i očuvanja slike o sebi kao dobroj i brižnoj osobi.

3. Fantazija da možemo upravljati osjećajima drugih

Ako ne možemo podnijeti da je netko ljut, tužan i slično, tada ćemo pokušati učniti sve da drugi budu sretni. Tako se iza pretjeranog prilagođavanja može kriti i nesvjesna pretpostavka da možemo spriječiti tuđe razočaranje, ljutnju, tugu i slično, ako se dovoljno potrudimo. Međutim, tuđi osjećaji nisu pod našom kontrolom, a kada percipiramo sebe odgovornima za tuđe osjećaje najčešće se branimo od vlastitog osjećaja bespomoćnosti.

Koju cijenu plaćamo?

Psihološki obrane nisu besplatne. Potrebno je puno psihičke energije da razne sadržaje držimo potisnutima, a to nas spriječava da investiramo energiju u životne segmente koji su nam važni.

Kako prevladati ugađanje drugima?

Vidjeli smo samo neke od mogućih primjera što može biti u podlozi ugađanja drugima. Također, vidjeli smo i da je riječ o nesvjesnim mehanizmima, pa se onda postavalja logično pitanje: ako je ugađanje drugima rezultat nesvjesnih obrambenih mehanizama, kako je onda promjena uopće moguća?

Mala promjena može doći iz praktičnih strategija, poput treninga asertivnosti. Takvi treninzi mijenjaju, kod nekih, površinska ponašanja ali ne i dubinski konflikt. Kod nekih ljudi takvi treninzi mogu unutarnjie konflikte učiniti još težima. Ako su poteškoće takve da ih više ne možemo svladati sami kroz psihodinamsku psihoterapiju, možemo razriješiti unutarnje konflikte koji su u podlozi pretjeranog ugađanja.

Kada riješimo problem pretjeranog ugađanja, otvara se prostor za gradnju zdrave bliskosti.

Priredila: Marina Balažev, certificirani psihoterapeut transakcijske analize smjer psihoterapija

Forza Horizon 6

Neonske ulice Tokija, zavojiti planinski prijevoji i više od 550 automobila, pozornica su igre Forza Horizon 6. Festival brzine i glazbe stiže u Japan, gdje je istraživanje svijeta jednako važan dio iskustva kao i prolazak kroz cilj. Studio Playground Games godinama gradi prepoznatljivu formulu, veliki otvoreni svijet, raznovrsna vozila i slobodu da sami odaberemo sljedeću pustolovinu. Japansko okruženje toj formuli daje obilje materijala. Tokyo City najveće je urbano područje u povijesti serijala, s prometnicama koje povezuju središte grada, predgrađa, dokove i industrijske četvrti. Izvan grada čekaju ruralni krajolici i planinske ceste inspirirane stvarnim lokacijama. Smjena godišnjih doba mijenja izgled vegetacije i vremenske uvjete, dok se u alpskom području snijeg zadržava tijekom cijele godine. Takva raznolikost otvara prostor za drukčiji ritam vožnje, od gradskih avenija do uskih zavoja u kojima brzina bez kontrole malo vrijedi.

Od turista do legende

Karijera počinje dolaskom u Japan u ulozi turista. Mjesto na festivalu Horizon tek treba zaslužiti kvalifikacijama, a zatim utrkama i izazovima postupno stjecati ugled. Napredovanje prate narukvice koje označavaju dosegnutu razinu, dok najbolje vozače čeka pristup području Legend Island s posebnim događajima. Ponudu proširuju Touge Battles, noćna nadmetanja na planinskim prijevojima, te Horizon Rush, izazovi na stazama s preprekama. Istraživanje ima vlastiti trag u dnevniku Collection Journal, koji bilježi otkrivene automobile, kuće i znamenitosti. Time i vožnja bez neposrednog natjecateljskog cilja dobiva svoje mjesto u napredovanju.

Garaža kao osobni potpis

Više od 550 automobila bilo je dostupno već pri izlasku igre, uz naglasak na japansku automobilsku kulturu. Prilagodba obuhvaća karoserijske dodatke za odabrana vozila, različite naplatke sprijeda i straga te oslikavanje prozora. Rijetke automobile moguće je pronaći parkirane diljem svijeta, isprobati ih i kupiti za vlastitu kolekciju. Dorađen zvuk motora i dodira guma s podlogom prati sustav koji oponaša akustiku prostora. Zvučnoj slici pridonose i terenske snimke načinjene u Japanu tijekom sva četiri godišnja doba. Automobilistička druženja omogućuju pokazivanje vozila, razmjenu postavki i susrete s drugim igračima. Tu su i natjecanja u ubrzanju te lov na najbolje vrijeme kruga, uklopljeni u otvoreni svijet. Uređivanje garaža i prostora *The Estate* dodatno proširuje kreativni dio igre, a Horizon CoLab omogućuje zajedničku izgradnju sadržaja za najviše dvanaest igrača.

Naglasak je tako na slobodi izbora, netko će večer provesti tražeći bolju putanju kroz zavoj, drugi uređujući automobil, a treći fotografirajući krajolik. Upravo taj raspon aktivnosti određuje identitet Horizona i njegov spoj automobilizma, putovanja i druženja. Forza Horizon 6 objavljena je 19. svibnja 2026. za Xbox Series X/S i računala. Izdanje za PlayStation 5 najavljeno je za 26. siječnja 2027., uz podršku zajedničkom igranju i prijenosu napretka između platformi.

Ivan Ušumović
FOTO: forza.net

Vlastiti stil ili trendovi?

Moda je oduvijek bila mnogo više od same odjeće. Ona je način izražavanja osobnosti, stavova, raspoloženja i pripadnosti određenoj skupini. Način na koji se odijevamo govori o tome tko smo, što volimo i kako želimo da nas drugi doživljavaju. Ipak, u svijetu u kojem se trendovi mijenjaju gotovo svakodnevno, postavlja se pitanje: biramo li doista sami što ćemo nositi ili na naše modne odluke sve više utječu društvene mreže?

Od modnih pista do digitalnih mreža

Nekada su modne trendove uglavnom određivali poznati dizajneri, modne kuće i tiskani časopisi. Danas je situacija potpuno drukčija. Dovoljan je samo jedan viralni videozapis, fotografija popularne influencerice ili objava s nekoliko tisuća spremanja da bi određeni komad odjeće postao apsolutni hit među mladima.

TikTok, Pinterest i Instagram postali su nezaobilazni dijelovi suvremene modne kulture. Na njima svakodnevno pronalazimo inspiraciju, otkrivamo nove stilove, pratimo poznate osobe i dobivamo ideje za odjevne kombinacije. Od širokih traperica i retro tenisica do minimalističkih kombinacija i upečatljivih modnih dodataka – gotovo svaki stil na internetu brzo pronalazi svoju publiku.

TikTok kao diktator brze estetike

Ako postoji društvena mreža koja najbolje opisuje brzinu suvremene mode, onda je to TikTok. Kratki videozapisi, popularna glazba, izazovi i jednostavni modni savjeti omogućuju da se određeni stil proširi nevjerojatnom brzinom. Ono što je jučer bilo potpuno nepoznato, danas postaje jedan od najpopularnijih modnih trendova među tinejdžerima.

Na prvi pogled to djeluje praktično jer inspiracija sama dolazi do nas. Međutim, postoji i druga strana medalje: vrlo lako možemo steći dojam da svi nose potpuno iste komade ili da je određena estetika mnogo popularnija nego što to doista jest u stvarnom životu.

Cijena brze mode i impulsne kupovine

Utjecaj društvenih mreža ne završava samo na fotografijama i videozapisima – on izravno oblikuje i naše kupovne navike. Kada se neki predmet pojavi u velikom broju objava, stvara se osjećaj pritiska da ga moramo kupiti što prije kako ne bismo zaostajali za trendom.

Upravo je tu posebno izražen problem takozvane brze mode (*fast fashion*) – proizvodnje ogromnih količina odjeće koja se brzo izmjenjuje i prodaje po pristupačnim cijenama. Iako je takva odjeća financijski dostupna mladima, njezina pretjerana proizvodnja i kratak vijek trajanja otvaraju ozbiljne ekološke probleme, među kojima su najveći nagomilavanje otpada i zagađenje okoliša.

Održiv i autentičan stil

Prije svake sljedeće kupovine vrijedi zastati i zapitati se: sviđa li nam se određeni komad zato što ga doista želimo nositi ili samo zato što smo ga vidjeli u velikom broju objava? Razmislite s čime biste ga kombinirali, odgovara li vašem načinu života te hoćete li ga nositi i nakon što ovaj val popularnosti prođe.

Moda ne mora biti natjecanje u tome tko ima više odjeće ili najnovije modne dodatke. Pravilno izražavanje i kreativnost najčešće se najbolje vide upravo u načinu na koji od postojećih, već kupljenih komada stvaramo nešto novo, osvježavajuće i autentično.

Milijana Nimčević

PREPORUKA

Detour

★★★★★

GLAZBA

Novi studijski album zagrebačkog benda Detour, naslovljen *Sve je OK*, donosi prepoznatljiv, no osvježen pop zvuk koji spaja finu eleganciju, plesne ritmove i sintetičke teksture. Poznati po majstorskom balansiranju između radiofoničnih melankoličnih melodija i zaraznih, energijom nabijenih ritmova, Detour i na ovom izdanju pod autorstvom **Nenada Borgudana** ostaje vjeran svom zvučnom potpisu.

Album obuhvaća široku lepezu emocija: od razigranih, ljetnih ritmova do introspektivnih stihova o prolaznosti, ljubavi i potrazi za unutarnjim mirom. Ukratko, *Sve je OK* slavi životnu svakodnevicu sa svim njezinim usponima i padovima.

Izvrstan je to i moderan pop projekt koji još jednom potvrđuje status Detoura kao jednog od vodećih i najdosljednijih autorskih sastava na regionalnoj glazbenoj sceni.

K. U.

★★★★★

Ja sam Rocky

FILM

Pedeset godina nakon što je *Rocky* osvojio publiku i postao jedan od najslavnijih filmova svih vremena, stiže biografska drama *Ja sam Rocky* (u režiji **Petera Farrellyja** i prema scenariju **Petera Gamblea**) o borbi koja se odvijala iza kamera.

Prije nego što je osvojio svjetsku slavu, **Sylvester Stallone** bio je nepoznati glumac bez novca koji nije uspijevao dobiti ulogu. Na rubu egzistencije, napisao je vlastiti scenarij – priču o boksačkom autsajderu Rockyju Balboi – i čvrsto odlučio da će upravo on odigrati glavnu ulogu.

Kada su producenti ponudili kupiti scenarij uz uvjet da ulogu preuzme poznata zvijezda, Stallone je stavio sve na kocku. Unatoč teškoj financijskoj situaciji i nepremostivim preprekama, bio je nepokolebljivo uvjeren da je predodređen utjeloviti Rockyja. Odbijo je novac i ustrajao u svojem zahtjevu. Ovo je uzbudljiva biografska drama o vjeri u sebe i ustrajnosti.

K. U.

★★★★★

Istočno od raja

KNJIGA

John Steinbeck u romanu *Istočno od raja* donosi snažnu i emotivnu priču o obitelji, ljubavi, ljubomori i vječnoj borbi između dobra i zla. Radnja prati sudbine dviju generacija obitelji Trask, čiji su odnosi obilježeni nerazumijevanjem, potrebom za prihvaćanjem i željom za roditeljskom ljubavlju. Kroz psihološki složene likove autor istražuje ljudsku prirodu i pitanje koliko nas određuju obiteljsko nasljeđe i prošlost, a koliko vlastiti izbori. Važnu ulogu u romanu ima biblijska priča o Kajinu i Abelu, koja se odražava u odnosu između braće Caleba i Arona. Steinbeck pritom ističe da čovjek, bez obzira na svoje podrijetlo i pogreške, ima mogućnost izabrati vlastiti put. Iako je roman objavljen 1952. godine, njegove su teme i danas aktualne. Zanimanje za ovo književno djelo ponovno raste i zahvaljujući novoj *Netflixovoj* adaptaciji, koja ga približava i mlađoj publici. *Istočno od raja* nije samo obiteljska saga, nego i duboka priča o ljudskim slabostima, oprostu i slobodi izbora koja čitatelja potiče na razmišljanje o vlastitom životu.

J. D.

Svečani koncerti:
9.11.2026.
u 19.30
Narodno pozorište Subotica
10.11.2026.
u 19.30
HKC "Bunjevačko kolo"
Prodaja karata
HKC "Bunjevačko kolo"
50
godina
SUBOTIČKOG
TAMBURAŠKOG
ORKESTRA
SUBOTICA